

PRÍPADOVÁ štúdia: HOLANDSKO

Sila podpory pri rodičovstve

Predchádzanie vážnym problémom cez Triple P¹

Program pozitívneho rodičovstva

Predložil: Carine Kielstra, Triple P Nederland

Kontaktná osoba: Cecile Winkelman, riaditeľka Triple P Nederland
(cecile@triplep.net)

Tento materiál je súčasťou súboru rôznych prípadových štúdií z celej Európy, ktoré poukazujú na rozličné aspekty vývoja v ranom detstve, a na typy politík a intervencií, ktoré predstavujeme prostredníctvom kampane "Prvé roky, prvá priorita".

first years
first priority

**A FAIR START
FOR *every* CHILD
IN EUROPE**

¹ V angličtine Triple P = Positive Parenting Program

ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

Holandsko, silný sociálny štát, sa pýši systémom zdravotnej starostlivosti, ktorý poskytuje **prístupnú, cenovo dostupnú a kvalitnú starostlivosť**¹. Vedené mottom „**Zdravé a spokojné Holandsko**“, sa ministerstvo zdravia, sociálnej starostlivosti a športu snaží 1) čo najdlhšie udržať každého človeka zdravého, 2) čo najrýchlejšie vyliečiť chorých, 3) podporovať ľudí s fyzickým alebo psychickým obmedzením a 4) propagovať účasť na spoločenskom dianí².

Avšak, ako aj v mnohých krajinách EÚ, aj tu pretrvávajú značné nerovnosti v oblasti zdravia. Medzi ľuďmi s nízkym a s vysokým stupňom dosiahnutého vzdelania je v dĺžke života 6 ročný rozdiel a prisťahovalci z krajín mimo EÚ preukazujú v oblasti zdravia horšie výsledky³. Momentálne, „**duševné poruchy**“ predstavujú najväčšiu záťaž chorôb a sú jedna z mála skupín ochorení so zvyšujúcou sa mierou úmrtnosti za posledné desaťročie⁴.

Pokiaľ ide o služby zdravotnej starostlivosti pre deti a mládež, Holandsko nasledovalo príklad viacerých krajín ako Anglicka, Nemecka, Belgicka a Fínska, ktoré zriadili centrá pre integrované poskytovanie služieb pre rodičov a deti, často nazývané ako Centrá pre rodiča a dieťa (v ang. PCCs=Parent and Child Centres)⁵.

Tieto centrá sú vytvorené na:

1. **podporu lepšieho rodičovstva**
2. **posilnenie rodičovských kompetencií**
3. **rozpoznanie sociálnych a zdravotných rizík v začiatočnom štádiu**
4. **ponúknutie včasnej intervencie v prípade problémov pri rodičovstve či vývoji detí**⁶

Tímy lekárov, zdravotných sestier, pôrodných asistentiek, odborníkov na pomoc pri materstve a pedagógov sú začlenené do viacodborových tímov v komunitných centrách a tým, že sú prvým kontaktom, ktorý noví rodičia so systémom zdravotnej a sociálnej starostlivosti majú, spĺňajú funkciu tzv. **vstupnej brány**⁷.

Mesto Amsterdam má dlhoročnú skúsenosť s integrovanou zdravotnou starostlivosťou pre deti a mládež, a to vďaka prvému Centru pre rodiča a dieťa, ktoré bolo založené v roku 1997. Mesto Amsterdam je podľa Holandského zákona o obecnom zriadení (ang. Dutch Municipalities Act⁸) samostatná správna jednotka a je spravovaná:

1. **mestským zastupiteľstvom** (hol. gemeenteraad, hlavný legislatívny orgán)
2. **mestskou radou** (college van burgemeester en wethouders)
3. **primátorom** (burgemeester). Mestské zastupiteľstvo je zložené zo 45 členov, ktorí sú zvolení na 4 roky.

1 **Zdravotná starostlivosť v Holandsku**. Ministerstvo zdravia, sociálnej starostlivosti a športu. Zverejnené v novembri 2018, str. 3

2 **Ministerstvo zdravia, sociálnej starostlivosti a športu**. Webová stránka vlády Holandska. Dostupné v angličtine.

3 Kroneman M, Boerma W, van den Berg M, Groenewegen P, de Jong J, van Ginneken E (2016).

Holandsko: hodnotenie systému zdravotníctva. Systém zdravotníctva v procese transformácie, Vol. 18, n.2, 2016, p. x (zhrnutie)

4 Ibd.,

5 Busch V, Van Stel HF, De Leeuw JRJ, Melhuish E, Schrijvers AJP. **Viacodborové integrované centrá pre rodiča a dieťa v Amsterdame: kvalitatívna štúdia**. Medzinárodný časopis integrovanej starostlivosti. Vol. 31, nr.2, 2013, p.2

6 Ibd.,

7 Ibd.,

8 **(Dutch) Municipalities Act**. Vláda Holandska. (Text z 12. novembra 2013), Dostupné v angličtine.

PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA Z AMSTERDAMU: TRIPLE P – PROGRAM POZITÍVNEHO RODIČOVSTVA

Mestské zastupiteľstvo Amsterdamu podalo v jari 2005, po zabití holandského filmára Van Gogha a následných diskusiách na tému integrácie, návrh, v ktorom sa uvádza, že *‘každé dieťa žijúce v Amsterdame si zaslúži príležitosti na vzdelanie, prosperitu, budúcnosť, no nie každé dieťa dostane skutočnú šancu.’* Z rozpočtu roku 2006 prideliť 3,5 miliónov eur na plán, ktorý by mal *‘pomôcť rodičom lepšie vychovávať svoje deti a, v prípade potreby, prinútiť ich, aby robili kroky k zlepšeniu; podporovať amsterdamské školy, v ktorých sú rozdiely; ponúkať zodpovednú starostlivosť a vhodné aktivity pre malé deti’.*

Po dôkladnom výberovom procese Rada vybrala **Triple P – Program pozitívneho rodičovstva**, ako jeden z vhodných programov realizovateľných v Amsterdame v rokoch 2006 – 2014.

VŠEOBECNÝ PREHĽAD: TRIPLE P – PROGRAM POZITÍVNEHO RODIČOVSTVA

Cieľom Triple P je **predchádzať problémom** v rodinách, školách a komunitách pred tým, ako sa objavia a **vytvárať rodinné prostredie, ktoré podporuje deti v realizovaní ich potenciálu**. Tento program mal viac ako 940 skúšok, štúdií a publikovaných prác, zahŕňajúc viac než 320 hodnotiacich správ a 160 náhodných kontrolných testov, a používa ho viac ako 25 krajín⁹. Je založený na sociálnom učení, kognitívnej behaviorálnej a vývinovej teórii, ako aj na výskume rizikových faktorov spojených s rozvojom sociálnych a behaviorálnych problémov u detí. Cieľom Triple P je vyzbrojiť rodičov skúsenosťami a sebaistotou, ktorú potrebujú nato, aby boli **sebestačnými** a schopnými riešiť rodinné problémy bez pretrvávajúcej pomoci¹⁰.

Triple P nie je jeden samostatný program, ale súprava intervencií s postupne zvyšujúcou sa intenzitou pre rodičov a deti vo veku 0-16 rokov. Triple P je navrhnutý pomáhať rodičom presadzovaním sebestačnosti a tým predchádzať prílišnej podpore. Tento program má päť úrovní:

- **Úroveň 1** Komunikačné stratégie
- **Úroveň 2** Stručné výchovné rady
- **Úroveň 3** Školenie úzko zamerané na rodičovské zručnosti
- **Úroveň 4** Školenie široko zamerané na rodičovské zručnosti
- **Úroveň 5** Intenzívne intervencie do rodiny

Úroveň 1: Informačná kampaň „Zostaňte pozitívni“², ktorej cieľom je:

1. Destigmatizovať a normalizovať proces hľadania pomoci pri výchove;
2. Povzbudiť rodičov k účasti na intervenciách pozitívneho rodičovstva;
3. Zvýšiť viditeľnosť a dosah intervencií pozitívneho rodičovstva;
4. Bojovať proti alarmujúcim, znepokojivým alebo rodičov obviňujúcim správam v médiách; a
5. Pomáhať rodičom stať sa viac sebaistými a sebestačnými v ich rodičovstve.

Materiály môžu mať rôzne formy ako napr. brožúrky, letáčky, plagáty, rozhlasové vstupy, reklamné pútače, noviny pre rodičov a taktiež lokálna stránka Zostaňte pozitívni¹¹.

⁹ Svetová zdravotnícka organizácia (2009). *Prevenia násilia cez budovanie bezpečných, stabilných a vychovávajúcich vzťahov medzi deťmi a ich rodičmi a opatrovatelmi. Sériu brífingov na tému prevencie násilia: Dôkaz..* Súbor školiacich programov rodičovských zručností. Dostupné online: http://www.unodc.org/docs/youthnet/Compilation/10-50018_Ebook.pdf.

¹⁰ Sanders, M. R. (2012). *Rozvoj, hodnotenie a medzinárodné šírenie programu Triple P. Program.* Každoročný súhrn klinickej psychológie, 8(11), 1-35.

¹¹ **Stay Positive.** Oficiálna webstránka Triple P.

V roku 2006 Nadácia pre podporu a školenie v oblasti rodičovstva (SO&T) vymyslela obrovskú marketingovú kampaň s cieľom rozšíriť Triple P po celom Amsterdame a spustiť kampaň Zostaňte pozitívni. Nadácia SO&T spolu s miestnou marketingovou a reklamnou agentúrou Blanco vytvorili 4-fázovú komunikačnú kampaň zameranú na zvýšenie povedomia o Triple P a na **normalizáciu hľadania pomoci pri rodičovstve**¹². Celkovo, cieľom kampane bolo:

1. Budovať povedomie o Triple medzi rodičmi detí vo veku 0-18 rokov;
2. Propagovať bezplatné služby Triple P;
3. Pripraviť obyvateľstvo na intervencie týkajúce sa úrovni 2-5 Triple P;
4. Ponúkať ďalšie informácie, tipy a pomoc ohľadom pozitívneho rodičovstva online. Počas rokov 2006 – 2014 boli obyvatelia Amsterdamu dobre oboznámení s kampaňou Zostaňte pozitívni a to vďaka letáčikom, viacerým rozhovorom v miestnych a národných novinách, článkom v časopisoch, reklamám, označeniach na stenách organizácií pracujúcich s Triple P a vďaka iným relevantným marketingovým materiálom.

Úrovne 2–4¹³ poskytujú rodičom v postupne zvyšujúcej sa intenzite a v rôznych formách priamu pomoc. **Úroveň 5** adresuje problémy, ktoré sťažujú rodičovstvo (ako napr. konflikt partnerov, stres, psychické zdravie, zvládanie hnevu, riziko zlého zaobchádzania s dieťaťom, odcudzenie alebo rozvod) a problém detskej nadváhy.

REALIZÁCIA ŠKOLENÍ

Program Triple P bol implementovaný v rokoch 2006-2014 a zameriaval sa na deti vo veku 0 - 16 rokov. Školenie v rámci Triple P je postavené na samoregulačnom prístupe a nie je príliš didaktické. Aby sa znížila potreba nadmerného času mimo zamestnania alebo rodiny, je školenie zoskupené do sérií intenzívnych workshopov. Po tom, ako účastník prejde základným školením Triple P programu, môže sa prihlásiť na rozšírené školenia a kurzy (napr. Triple P pre tínedžerov)¹⁴.

V každej mestskej časti Amsterdamu bol vytvorený a zaškolený projektový tím. Cieľom programu bolo zabezpečiť, aby sa každý rodič dieťaťa vo veku 0-16 rokov aspoň raz počas života svojho dieťaťa stretol s Triple P. Preto, všetky zdravotné sestry v detských nemocniciach, sociálni pracovníci, učitelia v predškolských zariadeniach a iné osoby pracujúce s rodičmi a deťmi, prešli týmto základným školením.

Výsledok školenia Triple P bol takýto:

- Účastníci ocenili prístup „zdola-hore“, ktorý bol založený na potrebách a otázkach ich samotných
- Účastníci boli schopní uplatniť toto školenie v ich práci s rodičmi a deťmi ihneď a pokračovať tak počas ich profesionálneho života, čo znamená, že daná investícia sa vyplatila z dlhodobého hľadiska
- Skúsenosť s Triple P sa líšila od predchádzajúcich iniciatív, ktoré boli príliš časté a chýbalo im vhodné školenie a podpora.

Počas implementácie programu bola vynaložená špeciálna snaha osloviť rodiny prisťahovalcov prvej a druhej generácie. Ku kontaktu mohlo dôjsť na miestach záujmu ako na školách a v Centrách pre rodičov a deti. Ako obrovská výhoda potrebná na nadviazovanie vzťahov a aktívne zapájanie, sa preukázala prítomnosť profesionálov z cieľovej skupiny, ktorí poznali jej jazyk a kultúru. Percentuálny podiel rodín prisťahovalcov z prvej a druhej generácie, ktorí prišli do kontaktu s programom, bol primeraný zloženiu obyvateľstva. Avšak, nepretržite zvyšovať snahy o kontakt a vytvárať silnejšie putá s týmito často segregovanými komunitami sa aj naďalej považovalo za nevyhnuté.

¹² Sanders, Matthew and Trevor G. Mazzucchelli. **'The Power of Positive Parenting. Transforming the Lives of Children, Parents, and Communities Using the Triple P System'**. Oxford University Press, December 2017, p.385.

¹³ Pozri: **Triple P System Table** pre prehľad všetkých kurzov.

¹⁴ **Training and Delivery**. Oficiálna webstránka Triple P.

HODNOTENIE A ÚSPEŠNÉ PRVKY

Výsledky ukazujú, že zavedenie Triple P bolo v Amsterdame veľmi úspešné. Celkovo bolo zaznamenaných 60 769 zásahov, z približne 110 000 rodičov, z ktorých 77% bolo dobre oboznámených s Triple P a s pozitívnym rodičovstvom. Okrem toho, sa viac znormalizovalo hľadanie pomoci pri rodičovstve: po tejto iniciatíve si 78% rodičov myslelo, v porovnaní so 60% pred kampaňou, že hľadanie pomoci je normálne¹⁵. Z kampane Triple P vyplynuli medzi cieľovým obyvateľstvom výrazné zlepšenia, a to konkrétne:

1. Menej dysfunkčné štýly rodičovskej výchovy;
2. Zvýšenie sebaistoty pri výchove;
3. Zníženie konfliktu medzi rodičmi ohľadom výchovy; a
4. Zlepšenie konfliktov medzi rodičmi a tínedžermi. Iniciatíva Triple P mala pozitívny vplyv nielen na životy rodičov a ich detí, ale taktiež na spoluprácu medzi organizáciami.

Harmonická rodinná situácia je základom zdravia rodičov a deti, rovnako z psychickej ako aj z emočnej perspektívy. Triple P môže zlepšiť harmóniu v rodinách, čo následne môže viesť k zníženiu výdavkov na zdravotnú starostlivosť. Hodnotenie ukázalo, v porovnaní so začiatkom v roku 2006, pokles v intenzite incidentov a výtržností, ako aj zlepšenie celkovej pohody detí a ich rodičov.

Po začiatočnej realizácii pokračovala podpora programu Triple P cez miestneho Triple P koordinátora. Výskum medzi odborníkmi, po zavedení nového zákona o mládeži (hol. Jeugdwet) v roku 2017, aj naďalej odporúča používať Triple P ako základnú metódu pri práci s rodinami¹⁶. Počas pandémie COVID-19 zverejnil program Triple P online časopis pre rodičov, ktorý obsahuje 10 najlepších typov, prístupných v 9 jazykoch, a to s cieľom pomôcť rodinám čeliť výzvam v tomto náročnom období. Rodičom žijúcim v Amsterdame bol v holandčine, angličtine a arabčine sprístupnený online program pre rodičov, Triple P online.

¹⁵ Goossens, F. X., & de Graaf, I. M. (2010). **Positief opvoeden. Campagne maakt stellen van opvoedvragen normaal.** [Pozitívne rodičovstvo. Vďaka kampani sa otázky ohľadom rodičovstva stali normálnymi.] *Jeugd en Co Kennis*, 4, 24-33. Only in NL.

¹⁶ <https://neja.nl/wp-content/uploads/2015/10/rapport-ouders-ondersteunen-bij-de-opvoeding-definitief-071117.pdf>

¹⁷ <https://www.positiefopvoeden.nl/nl/home/>

Realizácia Triple P bola v Amsterdame úspešná v týchto oblastiach:

1. Väčšie zameranie na prevenciu v oblasti starostlivosti o mládež a podpory mládeže

Zásahy programu Triple P poskytli rodičom nástroje na rozvíjanie ich rodičovských schopností a na adekvátne riešenie rodinných problémov. Organizácie pracujúce v oblasti starostlivosti o mládež a jej podpory, boli schopné zmeniť svoje zameranie z kontrolovania rodičov na podporu rodičov, tým umožňujúc, včasné odhalenie problémov, zlepšenie pohody detí a rodičov a zníženie celkových nákladov na zdravotnú starostlivosť.

2. Zlepšenie spolupráce medzi organizáciami a odborníkmi pracujúcimi s mládežou

Všetci odborníci, priamo alebo nepriamo pracujúci s rodičmi a deťmi, boli zaškolení týmto programom, čím sa zabezpečila vysoká úroveň dôvery a schopnosti hovoriť „spoločným jazykom“ pri interdisciplinárnych spoluprákach a pri práci s deťmi a rodinami. Okrem toho to umožnilo rýchle odporúčania, zvýšenú úroveň efektivity pri liečeniach a včasnú prevenciu vážnych problémov.

3. Normalizácia podpory rodičov

Účinnosť Triple P spočíva v zameraní sa na všetkých rodičov rovnakým spôsobom, čím sa podpora rodičom a rozvíjanie rodičovských schopností destigmatizuje. Navyše, hneď ako sa rodiča oboznámia s Triple P, je viac pravdepodobné, že pri vzniku problémov začnú používať jednotlivé zásahy. Je taktiež viac pravdepodobné, že budú v budúcnosti lepšie vybavení riešiť rodinné výzvy samostatne.

4. Individuálny prístup „zdola-nahor“

Individuálny prístup „zdola-nadol“ sa preukázal ako kľúčový faktor úspechu tejto iniciatívy. Odborníci si mohli vybrať, ako pracovať s Triple P a ako byť zaškolení tak, aby čo najviac sedeli cieľovým rodinám. Miestny koordinátor, pridelený do každej mestskej časti, úzko spolupracoval s odborníkmi, deťmi a rodičmi tak, aby splnil ich potreby cez intervencie Triple P. Použitý bol prístup šitý na mieru, ktorý berie do úvahy potreby všetkých zainteresovaných strán a ktorého výsledkom bol počas fázy realizácie veľmi malý odpor. A keďže metódy Triple P stelesňujú celoživotné zručnosti, boli prijaté veľmi kladne.

5. Udržateľná realizácia

S cieľom zabezpečenia úspešnej realizácie programu, vypracoval Triple P International rámec na meranie účinnosti programu a na zabezpečenie dlhodobého vplyvu založeného na realizačnej vede: RE-AIM (Glasgow, 1999) a Rámce aktívnej realizácie (2011) – Národná realizačná výskumná sieť³.

Tento materiál bol vypracovaný s finančnou podporou Programu EÚ v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie (EaSI) 2014-2020:

<http://ec.europa.eu/social/easi>.

Názory vyjadrené sieťou Eurochild nemusia nevyhnutne odrážať pozíciu alebo názory Európskej komisie.

**OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS**

S podporou Nadácie otvorenej spoločnosti (Open Society Foundations).

Zdrojový dokument: Case study: The Netherlands, The strength of Parenting Support. The Campaign 'First Years, First Priority'. December 2020. https://firstyearsfirstpriority.eu/across-europe/?_country=the-netherlands

³ V angličtine: the National Implementation Research Network¹⁸ (NIRN) Active Implementation Frameworks (2011)

Partnerská spolupráca

- **Eurochild** je sieť takmer 200 členských organizácií z 35 európskych krajín, ktoré pracujú s deťmi a pre deti v celej Európe a usilujú sa o spoločnosť, ktorá rešpektuje práva detí. Eurochild ovplyvňuje politiky zamerané na budovanie vnútorných kapacít a uľahčuje vzájomné učenie a výmenu skúsenosti a výskumných poznatkov.
- **Medzinárodná organizácia Krok za krokom (International Step by Step Association-ISSA)** je regionálna sieť raného detstva založená v roku 1999, ktorá prostredníctvom svojich programov a služieb spája prax, výskum a politiku týkajúcu sa raného detstva s cieľom zlepšiť kvalitu systémov raného detstva v Európe a strednej Ázii. Viac ako 90 členov ISSA zo 43 krajín implementuje programy a spolupracuje na zabezpečení kvalitných a spravodlivých služieb malým deťom v ranom detstve, a to najmä tým najzraniteľnejším.
- **Európska aliancia verejného zdravia (EPHA)** je popredná európska mimovládna aliancia, ktorá presadzuje lepšie zdravie. Je vedená jej členmi a tvoria ju mimovládne organizácie pre verejné zdravie, skupiny pacientov, zdravotnícki odborníci a skupiny zastupujúce špecifické choroby. Tieto skupiny spolupracujú na zlepšení zdravia, na posilnení hlasu verejného zdravia a na boji proti nerovnostiam v tejto oblasti naprieč celou Európou.
- **Rómsky vzdelávací fond (Roma Education Fund-REF)** bol vytvorený v rámci Dekády inklúzie Rómov v roku 2005. Poslaním a konečným cieľom tohto fondu je odstrániť rozdiely vo výsledkoch vzdelávania medzi Rómami a nerómami. Na dosiahnutie tohto cieľa podporuje táto organizácia politiky a programy, ktoré zabezpečujú kvalitné vzdelávanie Rómov, vrátane desegregácie v oblasti vzdelávacích systémov.

Koordinátor kampane: Dr. Agata D'Addato, hlavná projektová manažérka siete organizácií Eurochild (agata.daddato@eurochild.org).

Národní koordinátori: Pomoc Deci (Srbsko), Plataforma de Infancia (Španielsko), Fundação Nossa Senhora do Bom Sucesso (Portugalsko), Central Union for Child Welfare (Fínsko), Family, Child, Youth Association (Maďarsko), Child Rights Alliance (Írsko), Trust for Social Achievement (Bulharsko), Step by Step Center for Education and Professional Development (Rumunsko), Ensemble pour l'Éducation de la Petite Enfance (Francúzsko).